

považuje ani nie tak nízky počet respondentov, ale spôsob ich výberu (s. 39). Tým býva pri kvalitatívnom výskume metóda snehovej gule alebo nábor respondentiek na konkrétnych inštitúciách ustanovujúcich lesbické rodičovstvo (napr. kliniky asistovanej reprodukcie). Odôvodnene si môžeme myslieť – a autorka sa k tejto domnienke pridáva –, že napr. jej respondentky nemôžu podať obraz o lesbických rodinách v Českej republike vôbec, ale podávajú obraz o aspektoch života rodičov – lesieb a ich detí najmä vo vyššej strednej vrstve. Je pravdepodobné, že ak by výber respondentiek začal od žien v inej sociálnej vrstve či na inej pozícii v triednej štruktúre, aj zistenia napr. o vzťahu lesbických rodín a lesbickej komunity (ktoré autorka podrobne pojednáva v 8. kapitole) by mohli byť iné. (Ak sa totiž nedostatok ekonomického kapitálu kompenzuje sociálnym kapitálom, mohli by sme predpokladať, že hranica medzi komunitou a lesbickými rodinami z nižších vrstiev bude oveľa priepustnejšia, než naznačujú Nedbáلكovej respondentky.)

Nedbáلكovej *Matky kuráže* najmä vďaka reflexívnosti výskumného procesu, jeho metodologických východísk a politických implikácií nastoľujú novú výskumnú agendu. V zahraničí má svoje zástupkyne a zástupcov,³ sledovať jej rozvíjania v Čechách a na Slovensku, ktoré recenzovanú publikáciu nemôže prehliadnúť, bude viac než zaujímavé.

Poznámky

1 Nedbáلكová, K. 2006. *Spoutaná rozkoš: sociální (re)produkce genderu a sexuality v ženské věznicí*. Praha: Sociologické nakladatelství.

2 Stacey, J., Biblarz, T. J. 2001. „(How) Does the Sexual Orientation of Parents Matter?“ *American Sociological Review*, Vol. 66, No. 2: 159–183.

3 Biblarz, T. J., Stacey, J. 2010. „How Does the Gender of Parents Matter?“ *Journal of Marriage and Family*, Vol. 72, No. 1: 3–22; Kuhar, R., Takács, J. (eds.). 2011. *Doing families: gay and lesbian family practices*. Ljubljana: Mirovni inštitut.

SOCIÁLNÍ KONFLIKTY A KRITICKÁ TEORIE SOCIÁLNÍHO UZNÁNÍ /

ZUZANA UHDE

HRUBEC, MAREK A KOL. 2012. *ETIKA SOCIÁLNÍCH KONFLIKTŮ*.

AXEL HONNETH A KRITICKÁ TEORIE UZNÁNÍ. PRAHA: FILOSOFIA.

Kritická teorie společnosti od svého vzniku ve 30. letech 20. století až do současnosti nabízí inspirativní rozbor vývoje (zejména západní) moderní společnosti a jejích sociálních konfliktů s charakteristickým důrazem na historickou relevanci jednotlivých analýz. V centru pozornosti tak byl rozbor hnutí pracujících, kritika holokaustu, protesty nových sociálních hnutí, včetně feministického hnutí, krize legitimity či neaktuálnější sociální a kulturní konflikty glo-

balizované společnosti. Pro vývoj kritické teorie je ovšem charakteristická také její vnitřní dynamika, v níž dochází k paradigmatickým a interpretačním posunům.

Jedním z hlavních autorů třetí generace kritické teorie neboli frankfurtské školy je Axel Honneth, ředitel Ústavu pro sociální výzkum ve Frankfurtu nad Mohanem a profesor na Frankfurtské univerzitě. Honneth ve svém díle překročil dosavadní dominantní paradigma komunikativního jednání,

mezinárodního sdílení a výměny informací a v globálním dialogu, jež vede k zásadním sociálním změnám. I prezident ISA, představitel veřejné sociologie a badatel z oblasti postkoloniálních studií, studia transformací státního socialismu ke kapitalismu a výzkumu třídního vědomí (zaměřuje se na dělnickou třídu), zdůraznil trefnost místa konání konference ke zvolenému mottu. Poukázal na výraznou roli argentinských univerzit, zejména konkrétně spolupořádající UBA (Universidad de Buenos Aires), v demokratizačních procesech a rozvoji vzdělanosti v latinskoamerickém světě, nabízejí totiž vzdělání všem, kdo mají zájem, a to zdarma. To v kontextu aktuálního dění nejen v Británii, ale i v řadě dalších zemí Evropy, kde neoliberalizační trendy a krizová rétorika vedou k zavádění školného i k jiným restrikcím vzdělávacích politik, vzbuzuje respekt a zasloužilo si obdiv (a ovace při úvodní plenární řeči). Navíc speciální programy motivují ke studiu argentinské uchazečky a uchazeče ze sociálně slabých vrstev, do kterých vzdělaná generace vnáší (naději na) změnu.

Volba místa setkání – jižní polokoule v období končící zimy – byla však řadou účastníků reflektována jako ne příliš šťastná, neboť chladné a deštivé počasí kazilo dojem z jinak kolosálního místa prodchnutého duchem kolonialismu minulých století, nesoucího na svých zdech stopy současných sociálních hnutí a ve svých ulicích důsledky nedávné hospodářské krize a vzrůstajících sociálních nerovností. Ne zcela do detailu zvládnutá logistika samotného setkání, jako byly například nevytopené místnosti některých učeben na Fakultě ekonomických věd UBA, minimální čas mezi sekcemi bez možnosti občerstvení a absence restaurací a kaváren v okolí, dodatečně komplikovala možnost kuloárních setkání a rozšiřování profesionálních sítí, zejména za hranice vlastní specializace. Tato přidaná hodnota velkých „celooborových“ setkání zde tak přišla zkrátka. Tyto spíše organizační nedostatky však byly vyváženy inspirativními příspěvky a setkáními v rámci tematických sekcí.

rozdíjené především jeho učitelem Jürgenem Habermasem, a do kritické teorie vnesl v návaznosti na Hegela a další autorů důraz na boje o uznání. Honneth tak svou konfliktualisticky založenou interpretaci společenského vývoje od zneuznání přes boje o uznání k uznání určil další paradigmatický obrat uvnitř kritické teorie. Honnethova normativní kritická teorie uznání je předmětem rozboru knihy autorského kolektivu spojeného s Centrem globálních studií, která vyšla v ediční řadě Filosofie a sociální vědy nakladatelství Filosofia. Marek Hrubec, Ondřej Štěch a Ondřej Lánský z CGS ve spolupráci s Michalem Pullmannem z Filozofické fakulty UK v Praze a Giovannim Agostinim Saavedrou z Univerzity v Porto Alegre v Brazílii (PUCRS) zde prezentují Honnethovu teorii jednak v logice struktury vlastního Honnethova výkladu, jednak s přesahy k dalším oblastem. Podle autorů knihy je hlavním rámcem výkladu snaha ukázat teorii uznání v širším kontextu s dalšími paradigmaty, minulými či nastupujícími, rozvíjenými v kritické teorii společnosti. Paradigma uznání je zde rozvíjeno jako rámec, v němž je možné přihlídnout k zásadním momentům zdůrazňovaným v tématu komunikace i tématu práce, a současně jako výchozí rámec pro adekvátní formulaci paradigmatu globálních interakcí. Přestože v překladu do češtiny vyšly již čtyři Honnethovy knihy a několik článků o jeho teorii od českých autorů, jedná se o vůbec první systematický rozbor teorie uznání Axela Honnetha takového rozsahu, ve kterém dostala prostor nejen rekonstrukce jeho teorie uznání, ale i autorské rozvinutí jednotlivých momentů ve vztahu k aktuálnímu společenskému vývoji, především v podobě přístupu uznávajícího konstitucionalismu a globálního uznání.

Autoři začínají rozbor historickým výkladem bojů o uznání. Michal Pullmann, hlavní autor této kapitoly, zde ukazuje dynamiku bojů o uznání zejména ve vztahu k dělnickému hnutí 19. století a novými sociálními hnutími druhé poloviny 20. století. Detailně tak ukazuje dynamiku zkušenosti zneuznání v souhrně s institucionálním zakotvením kolektivních subjektů, jež umožňuje konkretizaci morální intuice

a artikulaci nových požadavků uznání. Následující tři kapitoly jsou věnovány třem sférám uznání, které se podle Honnetha vyčlenily jako konstitutivní vzorce uznání v moderní společnosti. Ve druhé kapitole se Ondřej Štěch věnuje první sféře uznání ve formě lásky, jednak ve vztahu pečující osoby a dítěte a jednak v partnerském či přátelském vztahu. V těchto vztazích si jedinec vytváří bazální pocit sebedůvěry jako základ vlastní identity. Honnethův výklad pak následně obohacuje o rozbor kritické hermeneutiky H.-H. Köglera. Třetí kapitola Hrubce, Lánského a Štěcha je věnována právnímu uznání. Právní institucionalizace rovnosti odráží proměnu morálních očekávání aktérů při přechodu od feudální k moderní společnosti. V přechodu k moderní společnosti vznikly podmínky pro zpochybnění stavovského principu hierarchického rozdělování úcty, který měl být nahrazen egalitárním étosem měšťanské společnosti manifestovaným v rovném právním uznání. Ačkoli se rovné právní uznání pouze postupně rozšiřovalo na další skupiny obyvatelstva, ženy, nemajetné atd. (a například s ohledem na cizince je tento společenský vývoj stále nedokončen), vytvořilo institucionalizovanou formu zakládající sebeúctu jedince jako rovnoprávného společenského aktéra. Autoři překračují samotný Honnethův výklad a ukazují také boje o uznání kulturních a sociálních skupin, které se postupně začaly prosazovat a prosazující se se svými nároky na právní uznání specifických kulturních a sociálních práv, jež jsou určující pro sebepojetí těchto skupin jako plnohodnotných členů společnosti. Čtvrtá kapitola Ondřeje Lánského se vztahuje ke sféře sociálního ocenění, v níž si jedinec v interakcích utváří a potvrzuje pocit sebeocenění. Lánský zde ukazuje Honnethův výklad vývoje této formy ocenění specifických charakteristik a společenského přínosu jedinců, v němž jsou specifikovány nároky na intersubjektivní uznání v pospolitosti v podobě společenské solidarity a ocenění výkonu. Zatímco dominantní formou sociálního ocenění v pozdně moderní společnosti je meritokratické ocenění výkonu, autor ukazu-

---

S ohledem na vlastní výzkumné preference se autorky této zprávy (shodou okolností polovina konferenčních účastníků z České republiky a jinak kolegyně z jednoho patra brněnské Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity) rozprchly do řady tematických sekcí, z nichž dále přináší své depeše.

Společná sekce RC33 Logic and Methodology in Sociology a RC11 Sociology of Ageing poskytla prostor znovu objevenému problému metodologie v sociologickém výzkumu stárnutí a stáří. Otázky vedení rozhovoru a vlivu tazatele na respondenta byly kladeny především v 60. letech minulého století, později se pozornost soustředila na specifika vedení kvalitativních a hloubkových rozhovorů se staršími informanty. Nicméně nárůst zájmu o tento segment populace vyvolaný zejména rostoucím politickým zájmem na pozadí demografických změn znovu aktualizuje problém kvality, validity a reliability výzkumu založeného na rozhovoru mezi tazatelem a respondentem. Na oba tyto aktéry je znovu v metodologických diskusích nahlíženo jako na nositele různých osobnostních charakteristik, zejména věku, pohlaví a socioekonomického statusu, které vstupují do vzájemných interakcí a mohou ovlivňovat výsledky jak kvalitativních, tak kvantitativních šetření. Eva Jeppson Grassman (Linköping University) tak ve svém příspěvku „To study lives over many years. The meaning of ageing in the research process“ rekapitulovala a analyzovala třicet let své kariéry, v průběhu kterých realizovala opakované rozhovory s informanty s diagnózou diabetes I. stupně. Reflektovala vlastní zrání, nové výzvy a vliv externích událostí ve svém vlastním životě, které ovlivnily její pohled na informanty a vztahy, které s nimi navazovala. Jedním z výrazných sebereflexivních momentů pro ni bylo zjištění, že většina z informantů na její přímý dotaz uvedla, že jejich opakované výzkumné rozhovory neměly žádný významný vliv na jejich život. Náš vlastní příspěvek Lucie Vidovičové a Marcely Petrové Kafkové „The effect of interviewer characteristics on subjective variables in surveys of older people“ se věnoval problematice survey. Díky informacím o věku a pohlaví tazatelů v několika nedávných šetřeních

je také reziduální institucionalizované formy ocenění na základě původu. Pátá kapitola Giovaniho Saavedry dále rozvíjí sféru právního uznání, konkrétně jeho institucionalizovanou ústavní formu. Saavedra zde svůj výklad cílí k formulaci principů uznávajícího konstitucionalismu. Šestá kapitola, jejímž autorem je Marek Hrubec, se dostává ke vztahu uznání a globalizace. Zatímco Honneth uznání specifikuje pouze v mezinárodním prostoru v podobě uznání mezi státy, Hrubec ukazuje v historické perspektivě vznik nároků na uznání v transnacionálním a globálním prostoru. Tyto nároky jsou postupně institucionalizovány v podobě extrateritoriálního uznání, přesahující hranice jednotlivých států, rovněž ale překračují i tuto podobu uznání v úsilí o institucionalizaci uznání v globálním rámci. Kniha je zakončena přílohou ve formě Honnethovy významné studie *Integrita a zneuznání*.

V následujícím textu se v návaznosti na své vlastní výzkumné zaměření blíže vztáhnou k uznání v podobě lásky a ke globálnímu uznání.

Vztahy k nejbližším lidem jsou podle Honnetha konstitutivními vztahy, které zakládají rovinu důvěry v sebe sama a potenciál rozvoje dalších intersubjektivních vztahů. Tento ontologicky primární vztah lásky se vytváří mezi dítětem a pečující osobou, v našem společensko-kulturním prostoru většinou matkou. Je charakterizován asymetrií ve vztahu, primárním splynutím obou bytostí, následným úsilím dítěte osamostatnit se a získat vlastní identitu. Tento proces konfliktní separace vede k utvoření identity dítěte relativně nezávislé na pečující osobě, to znamená jako autonomní bytosti a zároveň jako bytosti zakotvené ve vztazích s druhými. Uznání v blízkých vztazích se ovšem neomezuje pouze na vztah dítěte a pečující osoby, sebedůvěru jedinec získává rovněž v přátelských a partnerských vztazích mezi „dospělými“ jedinci, v nichž jedinci očekávají vzájemné uznání a naplnění psychologických i fyzických potřeb. Ačkoli Štěch v návaznosti na Honnetha tyto vztahy primárně charakterizuje v kontrastu ke vztahu dítěte a pečující osoby jako

symetrické vztahy uznání, je možné tuto premisu zkomplikovat. Feministické rozbor vztahů péče, které nejsou omezeny pouze na vztahy mezi pečující osobou a dítětem, nýbrž se týkají také dospělých jedinců a partnerských vztahů, zdůrazňují konflikty i asymetrie, které v intimních vztazích péče jakožto jedné podoby první roviny uznání vznikají v důsledku působení širšího společenského mocenského kontextu a institucionálního rámce těchto vztahů. Tyto asymetrie sice nemusí zpochybnit předpoklad vzájemné rovnosti mezi partnery, jak na to upozorňuje například Iris M. Young v polemice s Honnethem, zviditelňují ale výrazněji konflikty mezi očekáváními uznání v blízkých vztazích a jejich (ne)naplněním v dominantním institucionálním rámci blízkých vztahů, kterým je v západní společnosti instituce rodiny. Tento moment současně zahrnuje významnou genderovou rovinu spoluurčující formy zneuznání v moderní společnosti. Přestože Honneth ve svých dřívějších pracích rovině uznání ve formě lásky nepřisuzoval potenciál dalšího vývoje, Štěch zde upozorňuje, že Honneth tento svůj postoj později reformuloval. Sám Štěch se ale tomuto dynamickému momentu věnuje pouze velmi stručně, bez adekvátního rozpracování zde pak zůstávají současné boje o uznání a úsilí různých sociálních skupin o redefinici instituce rodiny, ale zejména prolínání sféry uznání v blízkých vztazích s dalšími sférami uznání, tj. s právním uznáním a sociálním oceněním. Zde se například nabízel rozšíření Honnethových analýz pomocí argumentace Iris M. Young, na kterou autoři knihy ostatně již navazují a která si všímá proměn a pronikání péče do společenské sféry a upozorňuje na proměňující se formulace požadavků uznání péče mimo rámec vztahů v soukromé sféře. Na druhou stranu ale autor inspirativně ukazuje propojení uznání s momentem komunikace v podobě kritické hermeneutiky H.-H. Köglera.

Zintenzivňující se globální propojení společenských vztahů nezůstává bez analytické pozornosti kritické teorie. Ačkoli sám Honneth se k tématu uznání za hranicemi států

---

v seniorské populaci jsme mohly ukázat, že subjektivní obtížnost vyplňování dotazníku zaznamenaná tazatelem se neliší v závislosti na jeho či jejím věku, ale tazatelé muži uvádějí výrazně častěji větší náročnost dotazování než tazatelky ženy, a to zejména v šetřeních explicitě věnovaných problematice věku a stárnutí. Kromě dalšího se se zájmem účastníků této sekce setkal také fakt, že na tazatelem zaznamenané obtížnosti se podílí kromě věku respondenta a jeho vzdělání také subjektivní charakteristiky, jako je subjektivní věk, pocit štěstí, bohatství a silnější agency. Výsledkem následné diskuse bylo konstatování, že je potřeba věnovat větší pozornost interakci mezi tazateli a starším respondentem a reflektovat tyto výsledky také při jednání s agenturami, které se podílejí na terénních pracích při sběru dat. Poslední příspěvek Kathrin Komp a Valentiny Hlebec (Umea University a University of Ljubljana) poskytl příběh toho, „jak se dělá věda“ z „ptačí perspektivy“. Příspěvek „Empirical methods in ageing research: Recent developments and upcoming trends“ prezentoval první výsledky obsahové analýzy nejvýznamnějších odborných periodik z oblasti sociální gerontologie. Autorky se zaměřily na různé aspekty prezentovaných statí a výzkumu, mimo jiné na roli genderového zařazení autorů, použité metody, velikost týmů, počty citací. V kostce jejich výsledky říkají, že teoretické příspěvky mají podstatně menší frekvenci než články referující o výzkumech, ale zároveň mají mnohem větší počty následných citací. Zatímco některé časopisy jsou implicitně kvalitativního zaměření, což ukazuje podíl publikovaných kvalitativních studií vůči kvantitativním, u jiných je tomu naopak, a i když v časovém srovnání roste podíl statí založených na kombinovaném výzkumném designu, statě kvantitativního charakteru stále několikanásobně převyšují ty kvalitativní, které zároveň získávají mnohem větší počty citací. Zřejmě největší ohlas a diskusi v auditoriu však vyvolal závěr, že kvalitativní studie jsou doménou především žen, tedy autorek, zatímco v kvantitativním paradigmatu publikují častěji muži. Komp tak upozornila na možnou formu genderové nerovnosti ve vědě doloženou nižším podílem publikací, situovaných v méně citovaných oblastech a níže profilovaných periodících.

vyjádřil teprve nedávno, autoři recenzované knihy těmto problémům věnovali významný prostor. Marek Hrubec zde rekonstruoval Honnethovo pojetí uznání mezi státy, tj. v mezinárodním rámci, současně ale ukázal, že důsledné rozvinutí analýz současných ekonomických, sociálních i kulturních protestů a bojů proti zneuznání vede k překročení tohoto rámce směrem k uznání transnacionálního a globálního. Otevírá zde prostor pro rozpracování kosmopolitní teorie uznání, která ovšem nespočívá v pouhém přenosu jednotlivých vzorců uznání, jež zformuloval Honneth, na globální rovinu, jak to činí Volker Heins, nýbrž v historicky založeném rozboru požadavků uznání, které nemohou být v současném kontextu globalizace zcela naplněny a vedou aktéry k artikulaci požadavků na institucionalizaci forem uznání v transnacionálním a globálním prostoru. Tento vývoj je podle něj nejpatrnější ve sféře právního uznání, kde Hrubec poukazuje na již zakotvenou formu extrateritoriálního uznání, která zavazuje státy dodržovat sociální, ekonomická, kulturní i politická práva i mimo své území, respektive jejich dodržování kdekoli na světě subjekty spojenými s jejich územím („jejich“ transnacionální korporace působící i v jiných zemích). Hrubec ukazuje, že i tato forma má ovšem

pouze omezený dosah, protože neodpovídá úrovni zdrojů nespravedlností a zneuznání, které vznikají na transnacionální a globální rovině. Normativní přesah plynoucí ze současných sociálních bojů potom odhaluje na této rovině a odkazuje na možnosti nadnárodního a globálního uznání.

Moje pouze dílčí představení vybraných aspektů nečiní recenzované knize za dost. Autoři zde předložili systematickou a ucelenou rekonstrukci normativní teorie uznání Axela Honnetha a současně ukázali její potenciál dalšího rozvinutí. Jak autoři sami dokládají, Honnethova teorie uznání poskytuje plodné východisko také pro feministickou kritickou teorii. Tento moment jsem zde ve stručnosti ukázala na příkladu vztahů péče, které jsou pro feministický výzkum jednou z hlavních oblastí badatelského zájmu. Ačkoliv zde stranou mé pozornosti zůstaly další dvě sféry uznání, v těchto bojích o uznání není význam genderových struktur o nic menší. Například genderově specifické dopady převládající formy ocenění výkonu stojí v pozadí mnoha současných genderově motivovaných nároků na redefinici společenského ocenění, které by umožnilo uznání společenského přínosu těch činností, které v našem kulturním kontextu vykonávají tradičně většinou ženy.

JAK ÚSPĚŠNĚ PROPLOUT ZAČÁTKY AKADEMICKÉ DRÁHY /

KATEŘINA CIDLINSKÁ

MCALPINE, LYNNE, ÅKERLIND, GERLESE (EDS.). 2010. *BECOMING AN ACADEMIC: INTERNATIONAL PERSPECTIVE*. NEW YORK & HAMPSHIRE: PALGRAVE MACMILLAN.

Knihu vydalo nakladatelství Palgrave MacMillan v rámci své edice *Universities into the 21st Century*, která je věnována tématu kultur a proměn vysokoškolského prostředí a zkušenostem studujících. Editorky Lynne McAlpine a Gerle-

se Åkerlind sestavily tuto publikaci s cílem pomoci lidem na začátku akademické dráhy zorientovat se v měnícím se akademickém prostředí a nastartovat jejich profesní rozvoj. Kniha je zároveň určena těm, kteří se věnují vedení začí-

*Sekce RC21 Regional and Urban Development obsahovala příspěvky věnované především vzrůstající prostorové segregaci založené na etnicitě či sociálním původu. Úvodní teoretickou přednáškou na téma možnosti a vhodnosti přenosu analytických konceptů rozvinutých na základě zkušenosti v evropských a severoamerických městech a možnosti jejich aplikace na situaci v odlišném sociokulturním a historickém kontextu – o tzv. travelling concepts – otevřel diskusi jeden z organizátorů sekce Thomas Maloutas (Harokopio University, Řecko). Pro tuzemskou situaci byly podnětné především příspěvky věnované souvislosti segregace v oblasti bydlení a nerovnosti v přístupu ke vzdělání (John Logan, Brown University, USA, či Tim Butler, King's College London). Inspirativní a přátelská atmosféra panovala také na sekci TG05 Vizualní sociologie, jejíž společenské setkání s představením nových publikací částečně vynahradilo již uváděný nedostatečný společenský program. Dominik Bartmanský představil novou editovanou monografii *Iconic Power: Materiality and Meaning in Social Life* (společné editorské dílo Alexandera, Giesena a Bartmanskeho), která vyšla v prosinci loňského roku u Palgrave Macmillan, Jerome Krase uvedl knihu *Seeing Cities Change* (Ashgate 2012) uplatňující vizuální metody ve výzkumu a interpretaci dynamického městského prostředí a konečně především metodologicky zaměřenou publikaci jedné z organizátorek sekce E. J. Milne *Handbook of Participatory Video* (koeditorky C. Mitchell a N. de Lange, Altamira Press, 2012). Mezi příspěvky se objevovala jak témata metodologická či etická, především otázky participativního či kolaborativního výzkumu, tak aktuální problematika výzkumu sociálních hnutí, aktivismu, vlivu nových médií či nových forem reprezentace sociální nespravedlnosti a protestu. K bohatým diskusím na závěr každé sekce přispěla také jejich odlišná organizace – vedle vkladu samotných organizátorek či organizátorů.*

Program Výzkumné komise RC 35 Konceptuální a terminologické analýzy přinesl v sekci věnované epistemologickým výzvám na pozadí zkušeností s modernitou v nezápadních kontextech provokativní příspěvek přednesený Raewyn Connell (spoluautorsky při-